

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ КОРУПЦІЙНОГО ФАКТОРА НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН

О.В. Кузьменко, д.е.н., професор

З.В. Попова, магістр

*Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС» Сумського
державного університету*

Майже в будь-якій країні світу проблема корупції стоїть досить гостро в питаннях державного регулювання. Корупція впливає на усі основні сфери суспільного функціонування, в особливості, на показники темпів економічного розвитку країни. Гасло «Здорова економіка – успішна країна» наразі є дуже актуальним, бо від показників національного господарства напряму залежить рівень життя та соціальної задоволеності, а також загального процвітання держави. Тому, одним з постійних пріоритетних векторів здійснення політики країни має бути пошук актуальних, ефективних та практичних шляхів боротьби з корупцією. Проте, слід розуміти, що без докладного теоретичного дослідження цього питання, визначення причинно-наслідкових зв'язків та моделювання різних факторних впливів, побороти проблему та/або спрогнозувати наслідки від неї досить важко.

Дослідженнями теоретичних аспектів моделювання темпів економічного розвитку країн та його залежності від корумпованості держав займалися такі вітчизняні та іноземні вчені: С. Роуз-Аккерман, П.Мауро, А.Мікалсон, М.Драйді, Пак Хун Мо, Е.Лазарев, П.Назаров, О.Лободіна, В.Удодова та ін. Розроблені ними моделі та підходи мають досить широке застосування для моделювання як на рівні окремо взятої держави, так і при глобальному аналізі груп країн, показуючи при цьому розрахункову ефективність та використовуваницьку значимість.

Основною метою роботи є структуризація та короткий характеристичний огляд основних економетричних моделей, які використовуються вченими для дослідження темпів економічного розвитку держав з урахуванням фактора корупції.

Економічний розвиток держави являє собою певне економічне зростання, яке супроводжується позитивними зрушеннями в господарській сфері суспільства. Для вираження даного показника найчастіше використовують кількісні значення (наприклад, обсяг виробництва ВВП), структурні (визначення часток в сукупності) та через темпи росту або спадання.

До основних моделей, які використовуються в економетриці для моделювання показників економічного розвитку країн з урахуванням корупційного фактора відносять:

1. Модель Роуз-Аккерман [1].

Історично перша економетрична модель, присвячена питанням корупції на політико-економічному рівні. Сутність концепції Роуз-Аккерман полягає в розгляді двох випадків (із застосуванням корупційних механізмів хабарництва, та без хабарів) в конкуренції різних організацій, які борються за право отримати держзамовлення на певний проект. У даній моделі одночасно розглядаються аспекти поведінки для держслужбовця (брати хабар, чи ні), та представника бізнесу (давати хабар, чи ні), та результуючий економічний ефект від здійсненого вибору описаних сторін.

2. Модифікована модель Кобба-Дугласа [2].

Традиційна модель залежності обсягів виробництва (показник ВВП) від технологій, капіталу та робочої сили, у модифікованій моделі представляється через громадський (public) сектор, приватний сектор (private), обсяг робочої сили (population) та показники корупції:

$$Y = \alpha KT + (1 - \alpha)LT + \beta G + \varphi C, \quad (1)$$

де Y – показник ВВП, KT – сукупність total-факторів «капіталу» в громадському та приватному секторах, LT – сукупність total-факторів «робочої сили» в громадському та приватному секторах, G – фактори державного регулювання, C – корупційні фактори, α , β , φ – коефіцієнти моделі.

3. Регресійні моделі на основі Індексу сприйняття корупції.

Традиційні моделі лінійної та нелінійної регресії, у яких однією з факторних змінних є Індекс сприйняття корупції (CPI), який визначається щорічно організацією Transparency International. Інші змінні моделей найчастіше включають економічні, політичні та соціальні показники. Залежною змінною переважно виступає приріст ВВП, як головний показник стану економічного розвитку країни.

4. Модель Пак Хун Мо [3].

За основу в даній моделі були прийняті положення про те, що вплив корупції на показник економічного росту країни здійснюється через 4 основні канали: безпосередні корупційні діяння, вплив на людський капітал, вплив на розмір інвестицій та вплив на рівень політичної стабільності країни. Додатковими змінними при розрахунках моделі виступають обсяг ВВП країни та темп зростання населення.

$$\frac{dg}{dCORR} = \frac{dg}{dCORR} + \frac{dg}{dH} * \frac{dH}{dCORR} + \frac{dg}{dPS} * \frac{dPS}{dCORR} + \frac{dg}{dI} * \frac{dI}{dCORR}, \quad (2)$$

де g – темп економічного росту країни, H – людський капітал в економіці країни, I – інвестиції, $CORR$ – кількісний показник рівня корупції, PS – показник політичної стабільності.

5. Моделі просторових ефектів на основі індексів Морана [4-5].

Концепції даних моделей засновані на розгляді територіальних впливів на рівні регіонів на загальний показник корупції в державі. Через граничні матриці

та матриці зворотних відстаней досліджується зв'язок між областями держави: якщо в одному регіоні відбудеться зміна показника корупції, як це вплине на корумпованість іншого регіону, який пов'язаний з ним територіально. Дані моделі доцільно використовувати для аналізу груп регіонів чи областей, які мають певні відмінності культурного, соціального чи економічного плану, які можуть впливати на показник корупції (наприклад, області Лівобережної та Правобережної України).

Таким чином, проаналізувавши деякі основні економетричні моделі опису економічного розвитку країни з урахуванням корупційного фактора впливу, можна стверджувати, що усі вони є актуальними для досліджень у сучасних реаліях стану господарювання багатьох країн світу. Так, в Україні доцільним було б здійснити дослідження, застосувавши моделі Пак Хун Мо або модифікованої моделі Кобба-Дугласа. Використання правильно підібраної моделі для теоретичного дослідження корупції та її впливу на стан економіки, дозволить проаналізувати дану проблему глибше та сформулювати рекомендації для подальшого розвитку, які будуть корисними при регулюванні практичних напрямків державної політики в даній сфері. Завдяки цьому, впровадження практичних рішень боротьби з корупцією будуть більш якісними, що призведе до покращення загального економічного стану, а, відповідно, й успішності країни, її представлення на міжнародній арені та в політико-економічних глобалізаційних процесах.

Література

1. Rose-Ackerman, S. Corruption and government: Causes, consequences, and reform [Text] / Susan Rose-Ackerman. – Cambridge University Press, New York, 2016 – 618 p. ISBN-13: 978-1107441095
2. Aliyu, Shehu Usman Rano. Corruption and Economic Growth in Nigeria: 1986 -2007 [MPRA Paper] / Shehu Usman Rano Aliyu. – University Library of Munich, Germany, 2008 – 20 p. Paper No.12504
3. Мо, Н.Р. Corruption and economic growth [Text] / Н.Р. Мо // Journal of Comparative Economics. – 2001. №29, с. 66–79.
4. Демидова О. А. Пространственно-авторегрессионная модель для двух групп взаимосвязанных регионов / О.А. Демидова // Прикладная эконометрика. – Москва, 2014. №34 (2). – с. 19-35.
5. Лободина О. Н. Оценка влияния пространственных факторов на интенсивность инновационных процессов / О. Н. Лободина // Вестн. ТГЭУ. – Владивосток, 2013. № 3. – с. 20–30.